

Стопански
факултет

Социално- икономически анализи

Книга 2/2015 (8)

Искра Христова-Балканска

ИНДУСТРИАЛНАТА ПОЛИТИКА НА ЕС И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД БЪЛГАРСКАТА ПРОМИШЛЕНОСТ

EU INDUSTRIAL POLICY AND CHALLENGES TO BULGARIAN INDUSTRY

Въведение

Състоянието на европейската индустрия беше обект на полемика, която продължава с години, особено в частта, която се отнася до анализа на структурните изменения в европейската индустрия, до въздействието на индустрията върху икономическото развитие на страните членки на ЕС28. „Европа трябва да възроди значението на промишлеността си през XXI век” стана основополагащ лозунг.

Страните членки на Европейския съюз (ЕС) трудно преодоляха последствията от глобалната финансова, икономическа и дългова криза. Независимо от проведените структурни реформи, подобреното макроикономическо управление, поредицата от мерки, насочени към спасяването на финансовия сектор на страните с натрупани високи дългове, през третото тримесечие на 2013 г. БВП на ЕС-28 нарасна с 0,2%, а безработицата се колебае около 11% от активното население за ЕС 28. Ето защо, трайното и устойчиво възстановяване на икономиката и осъществяването на стратегията „Европа 2020” е създаването на условия за насърчаването на икономическия растеж и конкурентоспособността

Дългосрочните ефекти на кризата открояха голямото значение на реалната икономика и на развитието на индустрията като основен фундамент, който позволява постигането на тези цели. „Ролята на промишления отрасъл в европейската икономика не се ограничава само до производството, а обхваща още редица сектори – доставки на суровини и енергия нагоре по веригата, както и услуги за стопанския сектор (например логистика), потребителски услуги (например сервизно обслужване на стоки за дълготрайна употреба) и туризъм надолу по веригата. Промислените дейности са част от все по-мощни и по-сложни вериги на стойността, които свързват водещи корпорации и малки или средни предприятия (МСП) от различни сектори и държави.”

Икономическото значение на тези дейности е много по-голямо. Промислеността осъществява над 80% от износа на Европа и 80% от научните изследвания и иновациите с частно финансиране. Почти 25% от работните места в частния сектор са в сферата на промишлеността и често изискват висококвалифициран труд, като всяко ново работно място в производството допринася за създаването на 0,5–2 работни места в други сектори. Развита и стабилна промишленост въздейства върху широк набор от дейности и е от решаващо значение за икономическото възстановяване и конкурентоспособността на Европа.

Политики на ЕС по отношение индустрията в унисон с програмата Европа 2020

През последните години в рамките на ЕС се появила редица публикации, които бяха насочени към издигане ролята на индустрията на нова съвременна основа като основен фактор за подобряване

на конкурентоспособността на основата на модернизиране на индустрията с цел утвърждаването на европейската продукция на международния пазар. Издигането на ролята на индустрията съдейства за намаляване на безработицата и за създаване на качествени и устойчиви работни места.

Ето защо индустриалната политика на ЕС се нуждае от ново начало и приоритети, а именно: Първо, Европейската индустриална политика следва да стимулира търсенето в Европа и да насърчава инвестиционния процес, което би въздействало благоприятно върху макроикономическото развитие на Европа. Второ, по време на икономическата криза бяха закрити или свити до минимум производства. Загубата на работни места беше значителна, което несъмнено промени икономическата структура на развитите страни в ЕС, а по-слабо развитите икономически страни претърпяха и още по-големи загуби в материални и човешки ресурси. Това изискваше индустриалната политика да създаде условия за по-устойчива на външни и вътрешни икономически шокове среда. Трето, появиха се разработки, в които признати икономисти призоваваха към промяна и отказ от неолибералните стратегии, свързани със саморегулирането на търсенето и предлагането чрез пазарните механизми, както и със силното преобладаване на частния сектор в стратегическите икономически отрасли.

Изпълнението на главните приоритети, залегнали в програмите на Европейската комисия се основава на детайлно проучване на състоянието на индустрията във всяка една страна. Определени са показатели и механизми на въздействие, между които са стимулирането на инвестициите и иновациите, мобилизирането на редица икономически инструменти, които биха могли да повишат конкурентоспособността на европейските предприятия в условия на добре функциониращ Единен вътрешен пазар (ЕВП), развитието на външнотърговските връзки, съблюдаването на изискванията по опазването на околната среда, както и капиталовложения в научноизследователната дейност, ориентирана към модернизирането на производството.

Направени са предложения за партньорство между ЕС и страните членки на ЕС по въпросите на издигането на значението на европейската индустрия. В член 173 от Договора за функциониране на ЕС (ДФЕС) се казва, че „съюзът и държавите членки трябва да гарантират създаването на условия за подобряване на конкурентоспособността на промишлеността в ЕС. За тази цел допълнително се определят насоките за приспособяването на индустрията към структурните промени, създаването на благоприятна бизнес среда, главно за малките и средни предприятия (МСП) и за по-ефективното повишаване на промишления потенциал на основата на научните изследвания и технологичното развитие”.

Предприемането на действия, насочени към прекъсването на низходящата тенденция в развитието на индустрията трябва да доведе до повишаването на дела на индустрията от 15,6% от БВП на ЕС28 до 20% съгласно целите на Европа 2020. Съществена част на индустриалната политика е реиндустриализацията на Европа на основата на увеличението на инвестициите в нови технологии и осигуряването на допълнителни конкурентни предимства, както и усъвършенстването на уменията на работната сила, така че тяхната квалификация да съответства на новите изискванията за високо технологично производство.

ЕС е все още една от основните търговски сили в света, независимо от острата конкуренция от страна на основните ѝ търговски и икономически контрагенти от страните от Югоизточна Азия. Европа все още заема значителна пазарна ниша в редица стратегически отрасли на реалния сектор.

Развитите страни членки на ЕС 28 – Германия, Франция, Италия, Великобритания, са с развиваща се и иновативна индустрия в областта на автомобилостроенето, аеронавтиката, инженерните науки, космонавтиката, химическата и фармацевтичната промишлености. В тези страни индустриалните стоки съставляват около 80% от европейския износ, а инвестициите на частния сектор в научноизследователската и развойна дейност съставляват значителна част от общия инвестиционен потенциал в тези страни.

Един от основните проблеми за нарастването на инвестициите в индустриалния сектор е, че продължават да се усещат стагниращите ефекти на глобалната финансова, икономическа и дългова криза. Тези негативни влияния все още ограничават възстановяването на доверието на международните инвеститори към икономическото и финансово състояние на Европа. В теоретичен аспект

тези отрицателни отражения са обяснени от М. Обсфелд, който обвързва развитието на финансовата и икономическата криза с нерационалните и песимистични очаквания на икономическите агенти и международните инвеститори относно бъдещото макроикономическо развитие на страните.

Една от главните причини за стагниращата европейска индустрия е именно липсата на доверие в местните и чуждестранни инвеститори в динамичното развитие на европейската икономика. Това определя също слабото търсене и недостига на квалифицирана работна ръка, което на свой ред също води до ограничаване на инвестициите в индустрията и това поражда нов порочен кръг от загуба на работни места.

Основните стълбове на индустриалната политика на ЕС 28 за постигането на устойчиво и иновативно промишлено производство са конкретизирани в следните направления:

Инвестиции в иновациите от които се очаква да изградят добра основа за нарастването на инвестициите, в по-висок обем от предкризисния период. Очертани са 6 приоритетни области за осъществяването на инвестиции в екологично чисто производство, а именно в базисни технологии, в продукти на биологична основа, в устойчива промишлена политика, в строителството и суровините, в екологично чисти траянспортни и плавателни средства и в интелигентни електроенергийни мрежи.”

Очакванията са, че оборотът на пазара за високотехнологични промишлени стоки ще възлиза на 750 милиарда евро 2020 г. ЕС трябва да разшири пазарния дял на търговията с патенти от 35% на 50%. Пазарът на основни базисни технологии възлиза към 2015 г. на около 1 трилион евро или 8% от БВП на ЕС28. ЕС28 следва да заема 30% от пазарния дял от общите патенти в индустрията и в областта на базисните нови технологии. Това отразява устойчивото взаимобвързване между научните проучвания и продажбата на патенти. Биохимическото производство се очаква да нараства с 5% годишно като към 2020 г. стойността на произведената продукция следва да достигне 40 милиарда евро. В индустрията и строителството се инвестира в енергоспестяващи технологии, като потреблението на енергия в ЕС28 не следва да надвишава 40% от сегашното потребление на енергия. Инвестициите в енергоспестяващи технологии в строителството се очаква да достигат 25-30 милиарда евро през 2020 г. Чистият транспорт (автомобили, захранвани с електричество или от хибридни енергийни източници) следва да заеме 7% дял от пазара през 2020 г. В умните енергийни вериги до 2012 г. са инвестирани 60 милиарда евро, а през 2035 инвестициите в умни енергийни вериги се очаква да достигнат 480 милиарда евро. До 2016 г. предприемачеството в областта на цифровите технологии се очаква да расте с 10% годишно. Това предполага и подобряването на правната защита на интелектуалната собственост.

В средносрочен план се насърчава интернационализацията на МСП, като те ще съставляват до 25% от индустриалната структура на ЕС28 в сравнение с 13% през 2012 г.

Промените в индустриалната политика, насочени към внедряването на иновативни производства изисква структурното преустройство на ЕВП, обаче без целенасочени действия от всяка страна членка и без растеж на инвестициите в приоритетните индустриални области, промените на ЕВП не биха могли да го направят по-динамичен и конкурентоспособен.

Достъпът до финансиране на европейските компании е главен компонент на структурното преустройство на реалната необходимост за подобряването на условията за отпускането на кредити за реалната икономика чрез по-ефективното и целево използване на ресурсите на публичния сектор, както и на финансовите ресурси, отпуснати по линия на ЕИБ. Съгласно бъдещата схема на финансиране ЕИБ следва да отдели от 10 до 15 млрд. евро за отпускането на допълнителни кредити за финансиране на развитието на МСП, както и за финансирането на европейските структурни фондове. Очаква се, че разширяването на кредитиране и по-специално по линия на премахването на бариерите, които са поставени пред разгръщането на дейността на фондовете за рисков капитал и на инвестиционните фондове. Интернационализацията на МСП изисква и улеснения за достъп до задгранични пазари и намаление на транспортните разходи.

Човешкият капитал и разширяването на уменията на работната сила изискват подготовката на работниците за нова индустриална революция и нови квалификации за работа в нови производства с високи технологии. Европейската комисия насърчава създаването на Европейски секторни съвети за повишаване на уменията на работната сила, както и на съюзи на знанието, насочени към

подобряване на знанията в определени сектори на производството. Това са тристранни съюзи, които се опитват да обединят интересите на работодателите, на работниците и на съответните представители на изпълнителната власт.

Индикатори за икономическия растеж, основан на инвестиции и структурни изменения, са брутно капиталобразуване като дял от БВП, производителността на труда, инвестициите в нови оборудвания. През 2011 г. брутно капиталобразуване като % от БВП възлизаше на 18,6%. През 2007 г., този индикатор беше 21,25%. Инвестициите в индустрията до 2020 г. следва да надхвърлят 23% средно за страните от ЕС28 с цел подобряване на производителността на труда. Инвестициите в оборудване към 2012 г. се колебаеха между 6 и 7% от БВП. Към 2020 г. инвестициите в нови технологични производства следва да съставляват 9% от БВП.

На ЕВП търговията с индустриални стоки следва да нарасне до 25% от БВП като през 2012 г. този показател е 21% от БВП. Към 2009 г. дялът на износа на МСП, работещи в областта на цифровите технологии е 25%. Дялът на МСП в областта на информационно-комуникационните технологии достигна вероятно 33% към 2015 г.

През 2009 г. и 2010 г. относителният дял на енергията от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) продължава да расте, въпреки ефектите на финансовата и икономическата криза. Относителният дял на енергия от ВЕИ в брутно крайно енергийно потребление в ЕС27 съставлява 12,5% през 2010 г. като се очаква този дял да достигне 27% от общите енергийни източници на ЕС28. Годишният растеж в брутна вътрешна енергийна консумация на всички видове възобновяеми източници през 2010 г. достигна равнището от 90-те години. Производството на електрическа енергия от биогорива (течни и газове), както и от вятър се увеличи повече от два пъти в периода 2005–2010 г. Основната цел на ЕС е също намаляването на емисиите на парникови газове с 40% под тяхното равнище от 1990 г. Европейската комисия възнамерява да въведе съвременна система на управление и нови показатели, които да утвърждават изграждането на конкурентна и сигурна енергийна система. Тези цели са залегнали в новата рамка на политиките на ЕС в областта на климата и енергетиката за периода до 2030 г.

Конкуренцията в световен мащаб издига редица предизвикателства пред страните членки на ЕС28 в областта на постигането на радикални изменения в областта на внедряването на иновации в индустрията. Иновациите и новите информационно-технологични връзки са основен носител на повишаването на производителността на труда, на въвеждането на енергоспестяващи и материално спестяващи технологии, на подобряването на достъпа на европейските компании до пазарите на стоки и услуги и до разширяването на възможностите на тези компании да получат по-широк достъп до пазарите на трети страни.

Всеизвестен е фактът, че без провеждането на иновационна индустриална политика, европейската промишленост няма да е конкурентоспособна на световните пазари както в областта на иновационните производства, така и в индустриите, които са традиционни за Европа. Целта е създаването на Европейски иновационен индустриален модел, който се основава на провеждането на координирана политика между страните членки на ЕС с цел повишаването на равнището на образованието, на науката, на технологиите и иновациите. Подобно коопериране в тези важни за развитието на икономиката на знанието направления се очаква да се осъществи между страните членки на ЕС и държави извън регионалния блок. Ключов етап за осъществяването на новия индустриален иновационен модел е развитието на биотехнологиите, нанотехнологиите, нови материали, на фотониката, на микро и нано електрониката, както и внедряването на нови производствени схеми и системи. Развитието на тези нови отрасли в ЕС дава основата за развитието на широка гама от нови производствени процеси, на нови стоки и услуги, като например развитието на индустрии от ново поколение през следващото десетилетие.

Така европейската индустрия ще бъде поставена на нови икономически основи, базирани на знанието, което ще я направи по-конкурентоспособна, ориентирана към проучванията и иновациите с цел постигането на по-устойчива, интелигентна и приобщаваща икономика.

Структурните изменения в Европа се очаква да допринесат за преодоляването на предизвикателствата, които стоят пред европейската индустрия във връзка с възстановяването на „изчезналите“ сектори от европейската промишленост и подобряването на ефективността на тези производства.

Програмата „Инициатива за съвместни технологични инициативи“ се състои от провеждането на серия от проучвания на европейско равнище за подобряването на иновационния потенциал на страните. Европейската комисия предложи три публично-частни партньорства като част от пакетите за Европейско икономическо възстановяване или „Заводи за бъдещето“, Енергийно спестяващи сгради» и „Зелени коли“, както и за средно и дългосрочно научно проучване и развитие, насочено към подобряването на конкурентоспособността и устойчивостта на главните индустриални сектори.

Друг аспект на европейската политика е развиването на клъстери и мрежи с цел подобряването на конкурентоспособността и чиято цел е съединяването на ресурсите с производството, както и за развитието на коопериране между бизнеса, държавната власт и университетите. Регионалните, национални и европейски клъстерни политики би следвало да съдействат за преодоляването на лошите практики, свързани с досегашните сривове на връзките между бизнеса и научните институти. Европейската регионална политика и научните програми ще подпомагат регионите да развият интелигентни стратегии за специализация, за повишаване на конкурентоспособността по линия на развитието на иновационни ниши. Затова е необходимо да се развият на международно равнище клъстери, мрежи, индустриални центрове, както в областта на традиционните индустрии, така и в научно-изследователската и иновативна дейност в индустрията. Целта е свързването на клъстерите на територията на Европа, особено тези, които развият нови технологии и практики. Досегашната оценка на ЕК в това отношение е, че различните видове инициативи за създаването на клъстери трябва да се консолидират и да се рационализират.

Пренасочването на европейската индустрия на нова високотехнологична основа не може да стане без модернизирването на уменията и квалификацията на кадрите. „Програмата за нови умения и работни места“ (Agenda for new skills and jobs) цели подобряването на пазара на труда и повишаването на интелигентните умения на работната сила. „Безработицата в европейската индустрия е висока и въпреки това работници, които притежават необходимите за определено производство умения могат да попълнят незаемите работни места“.

Модернизирването на индустриалните структури изисква нови умения при нови работни условия, както и по-чести промени в кариерата на работещите. Работниците се нуждаят от подкрепа за управлението на тези житейски промени и особено, когато трябва да са гъвкави и да се учат в течение на цялата им професионална кариера. Тук също е необходимо координиране между националните, регионалните и местните власти с Европейския социален фонд (ЕСФ). Засилва се подкрепата на ЕСФ за прилагането на активни политики на трудовия пазар, за по-доброто съответствие между търсенето на работа и работните места в индустрията.

Европейската промишленост все още заема определен дял на международния пазар на стоки и услуги и стои в основата на развитието на процеса на глобализация на международните икономически отношения. В момент, когато проблемите на финансовия сектор продължават да рефлектират върху европейската икономика, Европа изключително се нуждае повече от всякога от осезаеми мерки за нарастването на ефективността и за модернизирването на оборудването и технологиите в реалната икономика и главно на индустриалния сектор. Все още страните членки на ЕС са в изгодна позиция и по някои позиции заемат лидерска позиция в промишленото производство в редица стратегически отрасли. Либерализирането на движението на двустранните стокови потоци и подобряването на конкурентоспособността остават от първостепенно значение за европейската индустрия така че да може да нарасне делът на европейски индустриални стоки и услуги на пазарите в Азия, Русия и Латинска Америка.

Глобалната финансова и икономическа криза, нейното възникване и разпространение, показва, че единствено реалната икономика и индустрията са в състояние да възстановят икономическото развитие и благоденствие на страните членки. Подобряването на конкурентните преимущества в индустрията позволява разширяването на външнотърговската ниша и се отразява пряко върху подобряването на платежното и на икономическото състояние на държавата.

Българската индустрия – развитие и предизвикателства в европейски контекст

Българската индустрия беше обект на значителни структурни промени, когато повечето от най-големите държавни предприятия бяха приватизирани. Много от предприятията от отрасъл „тежка“ промишленост загубиха икономическото си значение, като заетостта в тези сектори се понижи значително. Някои от секторите на производството на тежката индустрия изчезнаха, въпреки че индустрията продължаваше да дава значителна част от брутната добавена стойност (БДС) и представляваше висок процент от БВП. Броят на работниците в производството на основни метали и прокат, един от най-важните отрасли на преработващата промишленост се намали два пъти (от 23 000 до 11 000 души).

В началото на 2014 г. дялът на промишлеността в БВП възлизаше на 32.7%, като в сравнение със същия период на 2013 г. той се намали с 0.2% (НСИ). Производството продължаваше да съставлява значителен процент от брутната добавена стойност БДС в сравнение с други страни от ЕС. Това се дължеше главно на специализацията на страната в леката промишленост и в преобладаващото производство на суровини. Транспортът, комуникациите, производството на електроенергия, газ, водните ресурси също заемат по-високи дялове в българската икономика, в сравнение със средното равнище за ЕС28.

По-високият дял на индустрията в икономиката на България след 2000 г. се дължи главно на два фактора, а именно:

– Увеличаването на ефективността на капиталовите и на трудовите ресурси, в резултат на финансовата и икономическата стабилизация постигнати след 2002 г. и на предприетите институционални реформи.

– Постепенното възстановяване на физическия капитал, изгубен по време на преходния период, с навлизането на по-значителни по обем преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ).

Нарастването на индустриалното производство беше прекъснато от икономическата криза 2008–2009 г., когато индексът на промишленото производство (ИПП) спадна с 18,3%. Това беше най-големият спад на индустриалното производство сред страните членки на ЕС. Брутната добавена стойност на един зает и БДС на един отработен човекочас спаднаха поради повишаването на безработицата. ПЧИ в преработващата промишленост рязко се намалиха в 2009 г., а впоследствие ПЧИ в индустрията нараснаха слабо и съставляваха около една трета от общите ПЧИ в България.

Икономическата криза повлия негативно върху равнището на БДС като общият индекс на цените на производител бяха ниски, както и цените по вноса и износа на стоки (таблица 1). Друг неблагоприятен фактор беше нарастването на безработицата, което показва и досега, че икономическата активност продължава да бъде ниска. България продължава да бъде с най-нисък БВП на глава от населението. Той е с 53% по-нисък от средния БВП на глава от населението за ЕС 28.

Таблица 1. Промени в макроикономическите показатели на реалния сектор на България

Индикатори	2009	2010	2011	2012	2013
БДС ¹	-2,8	0,8	2,3	-0,4	1,2
Индекс на цени на производител ИПП ²	-6,6	8,7	9,4	4,2	-1,6
Индекс на цените по износа на стоки IPX ³	-14,4	10,9	5,0	12,0	-3,9
Индекс на цените по вноса на стоки IPM ⁴	-8,7	4,6	8,5	2,2	-4,0
ПЧИ ⁵	-9,02	47,06	21,31	46,40	33,57
Безработица %	9,1	9,2	10,4	11,4	11,8
Средномесечна работна заплата (EUR)	304,5	324	343	365,5	404
БВП на глава от населението (EUR)	3500	3500	3700	3700	3800

¹ БДС (годишно реално изменение, %)

² (ИПП) (годишно изменение в %)

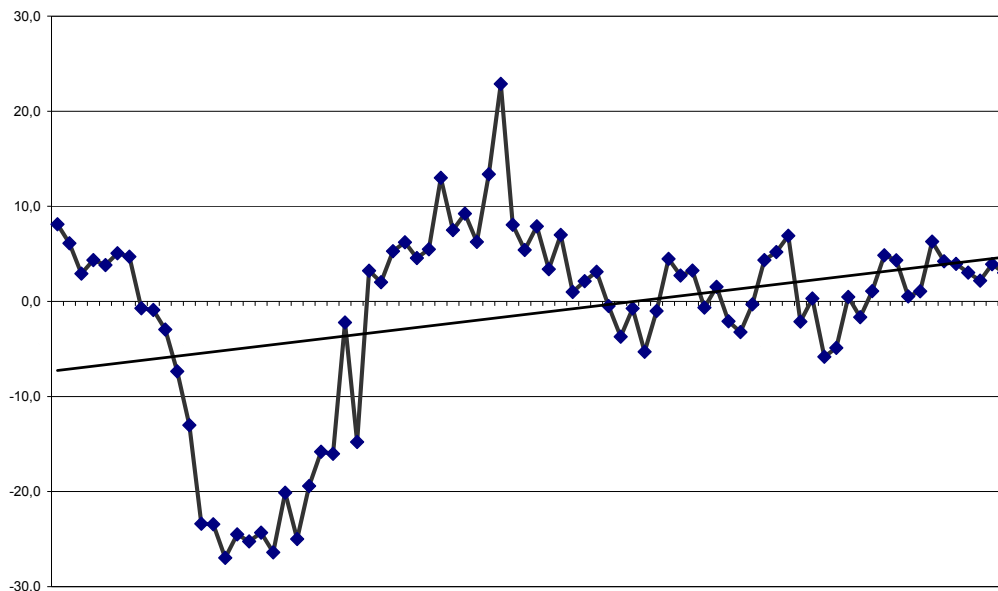
³ (IPX) (годишно изменение на усреднените цени на основата на предишната година %)

⁴ (IPM) (годишно изменение на усреднените цени на основата на предишната година %)

⁵ ПЧИ в индустрията като процент от общите ПЧИ в България

Source: BNB, NSI.

Основните причини за спада на производството по време на кризата бяха острият спад на търсенето и инвестициите от страна на главните търговски партньори на България от ЕС. Икономическата криза повлия негативно на динамичните процеси и структурните промени в българската индустриално производство. Отрицателните тенденции се задълбочиха от влиянието на паралелните шокове и ограниченията, които произтичаха от членството на страната в ЕС и от адаптивните реакции на производството и потреблението на населението в кризисния период.

Фигура 1. Процентно изменение на индекса на промишленото производство (съответния месец на предходната година) януари 2008 – август 2014

Индексът на промишленото производство (ИП) се увеличаваше в подсектори като минно оборудване, метални изделия, моторни превозни средства, химикали, електрическо оборудване, хранителни напитки през 2010 г. След кризата имаше спад на производството на текстил и облекло. Въпреки това значението на споменатите отрасли за българската икономика не намалява. Преобладаващ дял на износа на промишленото производство имат продуктите на подсектори “машини и оборудване”, “основни метали”, “облекло”, “химически продукти” и т.н.

Структурата на износа по подсектори показва, че в българската икономика преобладават промишлени отрасли с ниска или най-ниската от средното техническа интензивност на производството в сравнение с тази в повечето от страните в ЕС. Отрасли, които се характеризират с отрицателен растеж в развитите страни от ЕС, заемат преобладаващ дял в българската икономика. Износът на продукти с по-висока интензивност на труд като суровините и полуфабрикатите заема по-висок дял в българския износ. Това определя и неблагоприятната структура на износа на българската индустрия.

Новите договори в преработващата промишленост са се увеличили с 42,9% на годишна база. Добивът на руди и минерални суровини е от ключово значение за българската икономика. Тя осигурява 5% от БВП. Около 20% от най-големите компании в сектора инвестират в нови технологии и квалификация на човешките ресурси.

Развитието на софтуерната индустрия и аутсорсинга въздействаха положително върху българската индустрия. Там се реализираше 8% растеж, а средното нарастване на продажбите възлизаше на 10%. Около 2/3 от износа на софтуер е насочен към пазарите на страните от ЕС. България продължава да е привлекателна за чуждестранните софтуерни компании при изпълнението на специални бизнес проекти.

Българската индустрия се нуждае от значителни инвестиции за преодоляването на технологичната изостаналост на индустриалната база, както и за усъвършенстването на методите на управление на производствените процеси. Основните приоритети на българската индустрия продължават

да бъдат нуждата от провеждането на структурни изменения, от повишаването на инвестициите в енергийната и транспортната инфраструктура, от подобряването на бизнес средата, от преквалифицирането на работниците, от подобряването на образованието и търсенето на нови индустриални проекти.

България е страната с най-висока енергоемкост на индустрията сред страните от ЕС28. Разходите за производство са високи, а качеството е под международните стандарти. Независимо от преобладаването на трудоемките индустрии, по този показател България се нарежда на средноевропейско ниво.

Положителните структурни изменения в индустрията могат да се очакват, ако се осъществяват повече иновационни проекти. Разликите между степента на иновативното развитие на индустриите в рамките на ЕС са значителни. Те водят до пораждането на дисбаланс в производствата на страните от ЕС и са вероятна заплаха от възникването на кризисни процеси в икономиките на страните от ЕС.

Целта на България е повишаването на конкурентоспособността на индустрията. Реалният ефективен валутен курс РЕВК се обезцени малко в сравнение с неговите равнища в периода 1999 г. – 2005 г., след което той се повиши през 2006–2009 г., което показва спад в конкурентните позиции на страната. Номиналните разходи за труд на единица продукция в българското производство са се понижали през 2000 г. – 2005 г., като след този период са показали рязко нарастване с 26%, като това нарастване е значително над средното равнище за ЕС от 19%.

Българската индустрия изпитва значителен икономически натиск, който се дължи на външни политически събития, като кризата в Украйна, непостоянните и колебаещи се цени на редица суровини, затварянето на някои пазари за български стоки, непредсказуемите политически сътресения като внезапния наплив на бежанци от Близкия изток и Азия. Индустрията се влияе също от вътрешни шокове като дисбалансите в макроикономическото развитие на страната, непостоянството и несигурността при усвояването на Евро фондовете, които облагодетелстват едни сектори на икономиката за сметка на други. Промислеността се влияе също от сътресенията в банковия сектор като обявяването в несъстоятелност на Корпоративна търговска банка (КТБ). Ако прибавим към тези неблагоприятни събития и природните бедствия, които се отразиха отрицателно върху бизнес средата и развитието на бизнеса като цяло, бъдещото развитие на индустрията изглежда непредвидимо и трудно. През 2015 г. спадът в цената на суровия петрол се очаква да бъде от полза за България, тъй като страната е вносител на енергийни ресурси.

България трябва да възстанови нарастването на реалния икономически растеж от около 5–9%, за да може да навакхва икономическото изоставане с новите страни-членки на ЕС. За съжаление източниците на икономическия растеж са скромни. От една страна, равнището на ПЧИ остава ниско, а от друга страна, нивото на абсорбция на ефектите от прилагането на европейските структурни фондове е все още недостатъчно ефективно. Структурата на инвестициите показва, че като цяло местните и чуждестранните инвестиции възлизат на около 17–18 млрд. евро, от които само 3 милиарда евро са средствата от ЕС.

Нарастването на вътрешните инвестиции би могло да гарантира икономическото и индустриалното развитие, включително и за подобряването на жизнения стандарт на населението.

Развитието на кризисните процеси в Европа породили сериозна загуба на ликвидността на търговските банки, икономически спад, срив на финансовите пазари показаха ясно, че единствено реалната икономика и индустрията са в състояние да възстановят икономическото развитие и благоденствието на страните членки на ЕС и на България в частност. Подобряването на конкурентните преимущества на българската индустрия разширява външнотърговската ниша и се отразява пряко върху подобряването на платежното и икономическото състояние на страната.

ЛИТЕРАТУРА

1. Интегрирана индустриална политика за ерата на глобализацията Извеждане на преден план на конкурентоспособността и устойчивото развитие, 28.10.2010, SEC(2010) 1272, Европейска комисия, Брюксел. // Integrirana industrialna politika za erata na globalizatsiyata Izvezhdane na preden plan na konkurentosposobnostta i ustoychivoto razvitie, 28.10.2010, SEC(2010) 1272, Evropeyska Komisiya, Bryuksel.
2. Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, 22.1.2014. За възраждане на европейската промишленост, Европейска комисия, Брюксел. // Saobshtenie na Komisiyata do Evropeyskiya parlament, Saveta, Evropeyskiya ikonomicheski i sotsialen komitet i Komiteta na regionite, 22.1.2014, Za vazrazhdane na evropeyskata promishlenost, Evropeyska Komisiya, Bryuksel.
3. Rueda-Cantuche, José M., Sousa, N., Andreoni, V. " Arto, I. „The Single Market as an engine for employment growth through the external trade“ 2012, IPTS, Sevilla.
4. An integrated Industrial Policy for the Globalisation Era Putting Competitiveness and Sustainability at Front Stage, Communication from the Commission to the European Parliament, The Council, The European economic and social committee and the Committee of the regions, SEC (2010) 1272, COM (2010) 614, EC. P. 10
5. Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите. По силна европейска промишленост за растеж и възстановяване на икономиката, 10.10.2012, Брюксел, COM(2012) 582, 1–42. // Saobshtenie na Komisiyata do Evropeyskiya parlament, Saveta, Evropeyskiya ikonomicheski i sotsialen Komitet i Komiteta na regionite. Po silna evropeyska promishlenost za rastezh i vazstanovyavane na ikonomikata, 10.10.2012, Bryuksel, SOM(2012) 582, 1–42.
6. MEMO/12/759, IP/12/1085, Брюксел 10 октомври 2012 г., ЕК. // MEMO/12/759, IR/12/1085, Bryuksel 10 oktomvri 2012 g., EK.
7. A stronger European Industry for Growth and Economic recovery, Technical Briefing, 10.10.2012, EC, Brussels.
8. Eurostat data.
9. Национален статистически институт на Р България.
10. An Integrated Industrial Policy for the Globalisation Era. Putting Competitiveness and Sustainability at Centre Stage, 2010, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of regions, SEC (2010) 1272.
11. **Christova-Balkanska, I.** Changes in the structure of European industry and results for Bulgaria, In: Investments in the future, 2011, 222–230, ISSN 1314-3719.
12. **Christova-Balkanska, I.** Structural changes in the Industry of the European union Industry and Bulgaria. Evolution and Future challenges after the crisis. In Journal of Global Economics, Vol. 7, 2015, № 1, p. 105–125 <http://www.iem.ro/rem/index.php/REM>.
13. **Илиев, Й.** За опорните точки на индустриалната политика на страната, катедра “Индустриален бизнес и предприемачество”, УНСС. // **Илиев, У.** За опорните точки на индустриалната политика на страната, катедра “Индустриален бизнес и предприемачество”, UNSS.